

Prezidanto: Drs F.ROOSE, J.& M.Sabbestraat, 12, Brugge.
 Sekretariejo: ROOSE-DE KERSGIETER, J.& M.Sabbestraat, 12, Brugge.
 Propagando: MAERTENS Gr., Nieuwstraat, 54, Assebroek.
 Poŝtkonto: 291429, Maertens Gr., Assebroek.

De Vrije Radio Tribune.

Op Vrijdag 15 Maart 11. ging voor de radio van den Vlaamschen zender Brussel het debat door over de noodzakelijkheid van een internationale taal. Leiding had de Heer Marcel ~~OOIE~~

Voor al de leden van onze groep "Paco kaj Justeco" is dat een groote ontgoocheling geworden. Niet omdat er niet méér propaganda werd gemaakt voor Esperanto. Doch om de onbenulligheid dier uitzending. En als alle volgende débatten op dezelfde manier gevoerd en geleid worden, welnu dan heeft deze vrije radio tribune niet het minste nut en is het jammer voor de onkosten die er aan besteed worden.

De fundamenteele fout ligt wel hierin dat niet een ter zake bevoegd mensch die débatten leidt. En dan kan de eerste de beste stommerik klinkklare onzin over een bepaald onderwerp insturen, hij heeft kans zijn nonsens voor de micro te mogen uitkramen, want de leider kent er toch niets van. Het spreekt dan ook vanzelf dat voor de oningewijde luisteraars geen enkel sprankeltje licht in de aangeroerde kwestie te bespeuren valt.

Wij leggen nader uit. Door enkelen werd geargumenteed tegen Esperanto. Goed. Maar welke argumentatie! Iemand beweerde dat een neutrale wereldtaal na korten tijd, gezien het gebruik over gansch de wereld, wel moet dialecten beginnen krijgen. Welnu, iemand die op de hoogte is van de zaak weet dat Esperanto nu al meer dan een halve eeuw bestaat en dat er volstrekt geen dialecten in zijn. Dat argument is door de feiten al lang, al heel lang weerlegd. Een andere verklaarde dat een neutrale wereldtaal onmogelijk kan dienen om gedachten en gevoelens uit te drukken. Nog eens, van waar haalt hij die wetenschap? Heel zeker niet uit zijn kennis van die wereldtaal want dan zou hij weten dat -naast het vele onbenullige werk, dat geven wij grif toe- er ook parels van litteratuur in het Esperanto bestaan. En een heusche leider van zoo een débat zou dat ook moeten weten en bijgevolg dergelijke schrijvelarijen naar de scheurmand verwijzen. Het pleidooi van onze vriend G.De brouwere stak goed ineen. Doch hij moest te veel zeggen in het kort tijdsbestek en sprak daardoor te rap. En hij hield zich niet aan de opgegeven taak: de noodzakelijkheid eener wereldtaal. Daardoor gaf de leider ook weer blijk van zoo maar van alles wat te willen opdisschen.

We srpeken dan nog niet eens over de eerste zeever van die mijnheer De Vleeschauwer. Want dat was nu eens echte zeever! Een historietje waar St Pieter bij te pas kwam, totaal buiten de zakelijkheid van het débat om. Of was dat misschien om ook de tout-petits onder de luisteraars tevreden te stellen?

Waaover bvb.ernstig kan geredetwist worden dat is hierover: of de kennis van drie of vier der voornaamste talen niet volstaat en of die kennis den mensch niet veel verder brengt dan de kennis eener neutrale wereldtaal. Men kan begrijpen dat niet ieder inziet dat een dergelijke oplossing plaats- en tijdbeperkt is.

Zoo kunnen er nog interessante betogen pro en contra zijn. En wij weten dat dier er wel te vinden waren in de massa inzendingen.

Meer oordeelkundige schikking der ingezonden stukken en een leider die ter zake bevoegd is!

Drs F.ROOSE.

"Paco kaj Justeco"

Septembronokto 1945.

Ie en urbeto penetras jam la proksimiĝanta kanontondro. Estas ja la Angloj kiuj alvenas. La milito preskaŭ finiĝas. Fortaj bataloj okazas tamen ankoraŭ je la Nederlandaj landlimoj. La homoj atendas la liberigantojn. La plej multaj estas kaŝitaj en la keloj; aliaj kuraĝas rigardi tra la fenestroj. Nur en la kliniko ĉiuj estas al la laboro. Kiom da hommizero! Jam tri tagojn tute ĝi estas plenplena je vunditaj homoj. La keloj estas plenaj kaj restas nur kelkaj litoj disponeblaj. Ĉiam oni aŭdas voki kaj ĝemi. Ĉiuj petas por esti helpata, sed oni nur trovis unu kuraciston kapablan por fari la necesajn operaciojn. Jam dum la tuta tago kaj nokto la kuracisto, monaĥinoj kaj flegistinoj staras apud la operaciotablo. Bedaŭrinde! ne ŝajnas veni fino al la vico de la vunditoj. Oni havas apenaŭ tempon por pripensi kio okazas ekstere. Akvon kaj lumon oni ne havas. Oni devas helpi sin per poŝlampo. Nur per plej forta penado oni tenas sin staranta. Jus, oni forportis la lastan homon el la operaciosalono kiam la pordo malfermiĝas kaj oni enportas kampliton kun viro, de kiu oni rimarkas nur la kapon ripozantan sur paljo. Kiam la viroj metas la liton sur la planko li diras kun malestimo: "estas nur Germano". Je tiuj vortoj la aliaj diras: "kion oni nun ankoraŭ ricevis!" Sed baldaŭ oni ne plu mokridas, kiam la kuracisto proksimiĝas kaj levas la kovrilon, kiu estas sur la soldato. La unuan momenton ĉiuj malproksimiĝas. En la ĉambro disvastiĝas odoro kiel de putriĝo. Lia brako estis transpafita, oni prizorgis lin sed ĉar liaj kamaradoj devis forkuri oni metis lin en fosaĵo. Li ne plu scias kiom da tempo li restis en la fosaĵo. La Germana kliniko estis forlasita kaj tiamaniere niaj knaboj trovis lin. Liaj vestaĵoj estas nur ĉifonoj kaj lia brako estas abomena por vidi. Subite li malfermas la okulojn. Belaj bluaj okuloj, kiuj nun ĉirkaŭrigardas kun io en tiu rigardo kiu entenas tutan homvivon; io, kiun oni ne kapablas priskribi; rememoro al ĉio, kio forpasis; peto pri helpo kaj amikaĵo; tiel rigardas tiuj okuloj al la ĉeestantoj. Ĉiuj estas frapitaj ĝis en la profundo de l'animo. La kuracisto proksimiĝis kaj diras: ne timu, amiko, ni resanigos vin. Dum ke oni preparas ĉion por la operacio de la brako la soldato rakontas ke estas jam kvar jarojn ke li batalas en la milito; li havas edzinon kaj kvar infanojn. Poste li demandas por ricevi la lastajn Sanktajn Sakramentojn, antaŭ la operacio. Malfacile li prenas sian rozarion el sia poŝo kaj demandas: "se mi mortos, sendu tiun rozarion al mia edzino kaj skribu al ŝi ke mi estos mortinta feliĉa; feliĉa ĉar mi neniam mortigis homon." Li rakontis ke li certe ne estus vundita se li havis la kuraĝon de pafi al sia malamiko. Sed li ne volis mortigi kaj nun li kuŝas tie elĉerpi-ta...rigardante... Ĉiuj kiuj ĉirkaŭstaras, ploras kaj estas tre korduŝataj. Post ke li ricevis la lastajn Sanktajn Sakramentojn la operacio komenciĝas. Ankoraŭ li rigardas je lasta fojo la ĉeestantojn kaj nun kun neelparolita dankesprimo en siaj okuloj. Ĉio estas trankvila kaj abomene brilas la sego de la kuracisto en la pala lumo de l'poŝlampo. Ĉiuj preĝas por la savo de tiu homvivo. La operacio bone sukcesis sed kiam la unua matenradio aperis, li jam fermis siajn okulojn por ĉiam. Neniam la ĉeestantoj forgesos tian morton kaj tiel multaj mortas kiel nekonataj heroj.

Rosa Jurion.

Gardenimpreso.

L.Simoens.

Novembro
 griza aero
 griza pluvo
 malsekaj arboj
 flavruĝaj folioj.
 Benkoj izolaj
 rondaj marĉetoj.
 Silento premadas.
 Tagoj lacadas.
 Belrevoj faladas.

el la Nederlanda trad. F.Roose.

Ni recenzas

H. Egerrup: "D^{ro} Dörner" DANSK ESPERANTO FORLAG.
AABYHJ 1945. 208 paĝoj prezo: 55 fr.

Tiu libro pritraktas la temon de la arta gravedigo de la virino. Unue venas kelkaj kazoj en kiuj la arta gravedigo estas, laŭ la opinio de la aŭtoro, dezirinda, necesa aŭ almenaŭ la solvo de la problemo. Poste venas la romaneto se ni rajtas nomi ĝin tia. La fino de la romaneto, en kiu oni multege interŝanĝas opiniojn, estas plensukcesa kaj feliĉa. La merito de tiu libro estas ke ĝi devigas nin pensi kaj ke ĝi montras ke tre multaj problemoj sociaj, ekonomiaj, ktp. estas ligitaj al tiu afero. Ĝi ne sufiĉe akcentas la moralan aspekton. Ĝi ankaŭ devigas nin pensi pri la celo de la geedziĝo. Ni kredas ke la ĉlosilo por la solvo kuŝas en tio lasta. Kio estas la celo de la geedziĝo? Kaj laŭ la respondo donita al tiu demando oni jes aŭ ne pravigos la artan gravedigon.

Laŭ nia scio, el moralfilozofia flanko oni ne ankoraŭ multe pritraktis tiun temon. Strange! Oni ja devas fari ĝin! Ĉu eble ĉar ĝi montras tiom da malfacilaĵoj? Ni esperas ke baldaŭ moralfilozofie tre kompetentaj personoj prijuĝos tiun ĉi libron. Estas multaj preseraroj. La aspekto estas tre bona.

La unuan de Aprilo, oni sendas la stultulojn kien oni volas.

Kial oni fakte ekpensis sendi precize la unuan de Aprilo la stultulojn je migrado, povas neniu ĝuste klarigi. Same kiel inter ni, preskaŭ en ĉiu lando oni devas esti singardema tiun tagon. Antaŭ kelkaj jaroj, Amerika ĵurnalo konatigis grandlitere la sciigon ke la unuan de Aprilo sur la Washington Square troviĝos teleskopo, per kiu oni klare povos vidi la domojn kaj la vivantaĵojn sur la luno. La unuan de Aprilo troviĝis granda amaso sur la Washington Square, sed kio ne estis tie, vi povas certe diveni ĝin.

Ankaŭ la Londonanoj estis iam viktimo de ŝercaĵo. Tiun fojon la ĵurnaloj neniel estis en la komploto kaj ĝis la nuna tago oni tute ne povis eltrovi kiu fakte estis la stranga ŝercemulo. Ĉiukaze ne povis esti malriĉulo ĉar verŝajne la ŝercaĵo kostis al li sumegon da mono. Inter 25.000 kaj 30.000 homoj ricevis dum la 1-a April-mateno ĝentilan invitilon, zorgeme presitan sur bele brilanta papero, per kiu ili estis invitataj dum la posttagmezo al la Tower por ke ili ĉeestu la lavadon de la "blanka leono"

Estis multe da homoj, sed kio ne estis....

Sed la trompitaĵ Londonanoj ne povis indulge toleri ke ili ridindigis sin tiel ege. Se la ŝercisto estus koniginta sin, tiel certe ne estus mankintaj al li parolo da blubatitaj okuloj kaj ripoj.

La Londona polico per ĉiuj fortoj estis venigita kaj havis la plej grandan penon por irigi la popolon for de la turo.

Inter tiuj homoj certe estis kelkaj kiuj ne tre fidis pri tiu leonafero sed... ili tamen kuniris por vidi.

Do, atentu bone je la unua de Aprilo.

Ne trompigu vin.

Rerakontis: Etienne De Baets.

N a c h t.

=====

Tot in 't kanaal
reikt donker-diep geheim
van nacht en maneschijn...
In huivering
speelt stergelim
met parels als een kind...

Zoo zacht als een hand
die het leven omprangt
dā de nacht...
Verbijsterd waken de uren
de brandende vuren
van d'eeuwigheid...

.../...

Alles samen werden tenminste drie dozijntalen in de Bond gebruikt en de staf van het secretariaat vertegenwoordigde waarschijnlijk de fijnste groep praktische taalkundigen die ooit vergaderd werd. Menig ander bezoek heb ik er gebracht van 1931 tot 1937 soms als délégué van internationale organisaties, soms als leider van een studiegroep en soms als student voor opzoekingen. In een bepaald geval was ik verantwoordelijk voor het projekt welke talen zouden gesproken worden door verschillende leden van een delegatie die kwam om een petitie in te dienen. Het was vrij moeilijk om de verschillende noodwendigheden van de doelmatigheid en "persappeal" overeen te doen komen. De bond trachtte het gebruik van andere dan officieele talen te ontmoedigen, niet altijd met succes. Op de vergaderingen van den bond was het regel dat de officieele talen zouden gebruikt worden, wanneer het mogelijk was; en dat afgevaardigden die een andere taal gebruikten, hun eigen vertaler moesten meebrengen. Soms werden talen gebruikt voor dewelke het Bondssecretariaat geen experten beschikbaar had; bv. wanneer de Negus van Ethiopië, Haile Selassie, persoonlijk naar Genève kwam in 1937 om het geval van zijn land in 't Amharisch te pleiten.

In het Internationaal Werkbureau, hetwelk in 't algemeen meer vooruitstrevend was dan de bond, werd het zoo uitgewerkt dat Duitsch voor praktische doeleinden de derde officieele taal en Spaansch de vierde werd.

De officieele bekendmakingen van de I.L.O. bevatten een maandelijksch bulletijn in Esperanto.

Taalmoelijkheden waren zo opmerkelijk dat er van meet af aan een levendige belangstelling bestond voor het probleem een praktische, neutrale en gemakkelijke internationale taal te aanvaarden. In de vergadering werden verschillende besluiten voorgelegd ten gunste van Esperanto geteekend door een dozijn afgevaardigden (Zuid-Afrika, Perzië, China, Tsjecho-Slovakië, Bulgarië, enz.) Zij werden verwezen naar het Bondssecretariaat, met het verzoek het probleem en de Esperanto beweging te bestudeeren. De ondersecretaris van de Bond, Dr. Inazo Nitobe, (een van de weinigen echt liberale staatslieden die Japan ooit heeft voortgebracht, woonde in 1921 als officieel waarnemer het 13de Esperanto Wereldcongres bij in Praag met 2.561 afgevaardigde.) Hij kende weinig Esperanto wanneer hij in de Tsjecho-Slovaaksche hoofdstad kwam. Weinige dagen nadien, nochtans was hij bekwaam alle discussies te volgen, en hij werd enthousiast over het Esperanto.

Een jaar later werd een rapport getiteld "esperanto" als internationale hulptaal" gepubliceerd in 't Engelsch en Fransch door het Bondssecretariaat. Samengesteld op een concrete manier door een Internationale autoriteit, is dit rapport, dat krachtig het Esperanto aanbeval, sindsdien immer een van de belangrijkste documenten gebleven over het vraagstuk van de Internationale taal. De belangrijkste punten kunnen als volgt opgesomd worden:

1. Het vraagstuk van een diplomatische taal terzijde gelaten, schijnt de nood aan een internationale taal voor rechtstreeksche internationale betrekkingen scherp gevoeld te worden.
2. De meerderheid van de uitstekende wetenschappelijke en commerciële organisaties, die het vraagstuk bestudeerd hebben, verklaart zich ten gunste van een neutrale en vereenvoudigde taal, welke in geen geval het prestige van de nationale letterkundige talen zou bedreigen, en in 't algemeen wordt het Esperanto aanbevolen.
3. Esperanto lijkt daadwerkelijk de meest perfecte, en schijnbaar de eenvoudigste, en in ieder geval de meest verspreide van de talen te zijn, voorgesteld voor de overeenkomst.
4. Esperanto vervult de rol van een internationale taal, en een overvloedig gebruik in 't schrijven en 't spreken heeft haar de kwaliteiten van een levendige en plooibare taal gegeven, reeds ontwikkeld en bekwaam voor verder verrijking.
5. Het gebruik van Esperanto schijnt de geest van internationale solidariteit te verspreiden, volledig in harmonie met de doelen van den Natiën bond.

"Het rapport van den Natiënbond over het Esperanto zou zorgvuldig bestudeerd moeten worden door al diegenen die belast zijn met het uitwerken van de technische details voor de toekomstige wereldorganisatie."

Het Internationaal Werkbureau gijg een stap verder dan de Bond. Het zond niet alleen zijn vertegenwoordigers naar de verschillende Esperanto Wereldcongressen, maar het deed een proefondervinding in het praktisch gebruik van de Internationale taal door het zenden van verschillende nieuwsartikelen in Esperanto, de Esperantisten van de gansche wereld vragende het te vertalen in hun eigen taal en te publiceeren in nationale en lokale bladen. De resultaten waren zoo schitterend dat de F.L.O. besloot een maandelijks bulletin in Esperanto uit te geven. Het werd vele jaren uitgegeven, ongeveer 10.000 copieën per maand, en het werd vrij uitgedeeld bijzonder als aanvullingsbijdrage voor de revue "Esperanto" orgaan van de universeele Esperanto Associatie in Genève (hetwelk nu zijn hoofdkwartier heeft in het Paleis Wilson, het vroeger sekretariaat van den Natiënbond.)

Wanneer het toegelaten is een bemerking te maken, ten overstaan van het bulletin, dan mag een punt opgemerkt worden, dat het wat te "lroog" was; en te technisch voor een algemeen publiek, en te kort om den specialist te voldoen. De beste oplossing zou zijn, wat mij betreft, een kort bulletin uit te geven, voor vrije circulatie, geschreven in een populaire en levendige stijl, en daarbij een omvangrijker journal, bevattend technische en statistieke data, die zouden kunnen verkocht worden op basis van een onderschrijving, hetwelk een deel van de kosten zou dekken, en zou vrij kunnen gezonden worden naar een korte uitgelezen lijst alleen.

Wanneer ik de I.L.O. voor het eerst bezocht, besloot ik het gebruik van Esperanto in deze organisatie te toetsen en vroeg de jonge dame op het ontvangstbureau om een rendez-vous met een officieel die mij een inlichting in het Esperanto zou kunnen geven.

Ik werd bijna onmiddellijk geleid naar het bureel van een der uitvoerende leden van het Departement van Inlichtingen, een Engelschman wiens naam ik mij niet herinner. Hij sprak uitstekend Esperanto en gaf mij alle inlichtingen die ik wenschte. Ik trachtte niet dezelfde procedure te volgen op het Bondssekretariaat waar bezoekers zonder officieele waardigheid niet zoo hoffelijk werden behandeld als bij de I.L.O. Ik weet nochtans dat daar een groot aantal Esperantisten onder de bedienden van den Bond waren. Esperanto steeg in rang onder de gebezigde talen, bezettend de zesde of zevende plaats. Groote krachtinspanningen werden in den Natiënbond gedaan om verdere resultaten te bekomen in de richting van het praktisch gebruik van Esperanto in internationaal leven en over een internationale overeenkomst betreffend de introductie van Esperanto in de scholen. De resultaten waren niet volledig bevredigend. Voor verschillende redenen. Een van deze is het aarzelen van de groote natiën, in 't bijzonder Frankrijk, zich te verbinden op een manier welke zij vreezen noodlottige gevolgen te zullen hebben op de wereldverspreide belangrijkheid van hun nationale talen. Lengen tijd was de Perzische afgaardiging bij den Bond het hoofdkwartier voor het werk ten gunste van het Esperanto, en de krachtigste steun kwam van alle andere kleine naties. 't Is niet onwaarschijnlijk dat in de Vereenigde Naties hetzelfde zal gebeuren. De krachtinspanningen zullen tevergeefs zijn tenzij de vertegenwoordigers van V.S.A. Gr.Britt., Rusland, Frankrijk en China goed ingelicht zullen zijn over het vraagstuk van de Internationale taal en sympathiek zullen staan tegenover de eenige praktische solutie: Esperanto.

De Esperantobeweging in deze sleutellanden zal daarom een bijzondere verantwoordelijkheid hebben in de toekomst.

Trad. el la Angla: Emiel Stalpaert.

- - - - -